

Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı

Editörler:
Özcan DEMİREL
Serkan DİNÇER

Uluslararası alanda benzerleri olmasına rağmen eğitim bilimleri kapsamında ülkemizde ilk örneği olan kongre sonrası basılan kitabımızı sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz. 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde 517 adet bildiri sunulmuş, bu bildirilerden 309'u Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı kitabında yer alabilmek için başvuru yapılmıştır. Bu başvurular hakemler ve alan editörleri tarafından incelenerek, 83 bildiri kitap bölümü olarak yayımlanması için kabul edilmiştir.

Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı kitabı 10'nu ana bilim dalları olmak üzere 11 alandan oluşmaktadır. Son alan, yedi ana bilim dalının birleştirilmesiyle oluşan 'alan eğitimi' alanıdır. Her alan üç ila on altı çalışmayı içeren bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerin her birine ait DOI numarası bölüm başında verilmiştir. Değerli araştırmacıların bu DOI numaralarını kullanarak kaynakçalarını kolaylıkla oluşturabilmelerine olanak sağlanmıştır.

yayınlarımıza ilişkin
eleştiri ve önerileriniz için;

elestiri@pegem.net
oneri@pegem.net

PEGEM.NET
...bi dünya kitap için.

E-ISBN/BARKOD: 978-605-318-356-3

Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı

Editörler: Özcan DEMİREL - Serkan DİNÇER

Alan Editörleri:

Kıymet SELVİ
Orhan KARAMUSTAFAOğLU
Mehmet TORAN
Kemal ÖZTEMEL
Ahmet AYPAY
Mehmet TURAN
Ali Osman ALAKUŞ
Murat ÖZBAY
Adnan BAKİ
Turgay ALAKURT
İbrahim Halil DİKEN
Hülya KELECİOğLU
Aydan ERSÖZ
Mehmet GÜÇLÜ

Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı

Editörler: Özcan DEMİREL - Serkan DİNÇER

Alan Editörleri:

Kıymet SELVİ
Orhan KARAMUSTAFAOğLU
Mehmet TORAN
Kemal ÖZTEMEL
Ahmet AYPAY
Mehmet TURAN
Ali Osman ALAKUŞ
Murat ÖZBAY
Adnan BAKİ
Turgay ALAKURT
İbrahim Halil DİKEN
Hülya KELECİOğLU
Aydan ERSÖZ
Mehmet GÜÇLÜ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Özcan DEMİREL – Dr. Serkan DİNÇER

Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı

E-ISSN 9786053183563

DOI <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563>

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ye aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Kasım 2016, Ankara

Yayın-Proje: Elif Turanlıoğlu Bultan

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

DOI: <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563>

Önsöz

Değerli Meslektaşlarımız,

Uluslararası alanda benzerleri olmasına rağmen eğitim bilimleri kapsamında ülkemizde ilk örneği olan kongre sonrası kitabımızı sizlere sunmanın mutluluğunu yaşıyoruz. 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde 517 adet bildiri sunulmuş, bu bildirilerin 309 tanesi Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı kitabında yer alabilmek için başvuruda bulunmuştur. Bu başvuruların 102 tanesi alan editörleri, 112 tanesi hakemler tarafından, 12 tanesi baş editörler tarafından yazarlara iade edilmiş; 83 tanesi yayıma kabul edilerek kitap bölümü olarak sizlerin kullanımına sunulmuştur.

Alan editörleri tarafından geri çevrilen çalışmaların büyük bir çoğunluğu, diğer çalışmalar ile benzerliklerinin fazla olması nedeniyle yazarlara iade edilmiştir. Bu noktada özellikle bilim insanı adaylarına birkaç noktayı hatırlatmanın yararlı olacağına inanıyoruz. Herhangi bir kaynaktan birebir aynı metnin, tablonun ya da şeklin alınması durumunda bu kaynakların " " içerisinde ya da istenilen formatta gösterilmesi gerekmektedir. Tam bir kural olmamasına rağmen bu tür alıntılama kabul oranı uluslararası alanda %15.00 kadardır. Ancak birçok çalışmada yazarların birebir alıntılama yapıp normal kaynakça gösterimiyle bu atıfları yaptıkları dikkati çekmiştir. Bu tür gösterimlerin ilgili kaynaklara atıf yapılarak, kendi düşüncelerini aktarırken kullanıldığını belirtmek isteriz. Aksi halde %1.00'lik bir oran olsa bile bu tür gösterimlerin intihal olarak kabul edildiği unutulmamalıdır. Başvuruların alan editörleri tarafından yazarlara iade edilmesinin bir diğer nedeni çalışmaların özellikle yöntem bölümü ile ilgilidir. Bu tür çalışmaların yöntemlerinin yanlış ya da hiç olmadığı anlaşılmıştır. Bir çalışmanın çıtasını yöntem oluşturmaktadır, bu nedenle detaylı açıklama yapılmalı ve yöntem basamakları tanımlanmalıdır.

Alan editörlerinin kontrollerinden geçen başvurular tarafsız iki hakeme gönderilmiştir. Başvuruların bildiriler halinde sunulması ve programda yazar isimlerinin yer alması nedeniyle tek kör hakemli (yazar hakemleri bilemez) değerlendirme sistemi kullanılmış, kabul için iki hakemin de kabul verme şartı aranmıştır. Bir kabul bir ret durumunda ise üçüncü bir hakem ataması yapılmıştır. Bu sayede bu kitap, ayrıca hakemli bir kitap olma özelliği de taşımaktadır. Bu kitabın alana getirdiği yeniliklerin birisi de her bölümün bir DOI numarasına sahip olmasıdır. Bu şekilde ilerleyen dönemlerde uluslararası kitap özelliği taşıyan yayınların da yapılabilmesinin önü açılmıştır. İstenilen yaygın etkinin olabilmesi için siz değerli araştırmacılardan bu bölümleri kaynak gösterirken, ilgili formatta ve DOI numarası ile vermenizi rica ediyoruz.

Bu kitabı sizlerin hizmetine sunmak için ciddi bir emek ve iş gücü sarf ettiğimizi belirtmek isteriz. Ayrıca bu kitabın diğer sürümlerinin ilerleyen yıllarda da çıtasını yükselterek, yayımlanmasını amaçlıyoruz. Bu nedenle siz değerli okurlarımızdan her türlü görüş ve önerinizi bizlerle paylaşmanızı rica ediyoruz.

Yukarıda belirttiğimiz üzere bu kitabın yayımlanması sürecinde birçok kişi ciddi bir özveriyle çalışmış, titizlikle bu kitabın yayımlanması için beyin gücü harcamıştır. Öncelikle Sayın hakemlerimize, değerli alan editörleri Sayın Kıymet Selvi, Orhan Karamustafaoğlu, Mehmet Toran, Kemal Öztemel, Ahmet Aypay, Mehmet Turan, Ali Osman Alakuş, Murat Özbay, Adnan Baki, Turgay Alakurt, İbrahim Halil Diken, Hülya Kelecioğlu Aydan Ersöz, Mehmet Güçlü'ye, dizgi sürecine emek ve destek veren Sayın Dr. Melis Yeşilpınar ve Ümit Dilaver'e, Pegem Akademi çalışanlarına ve alanda birçok ilke öncülük eden kitabın yayımlanmasını sağlayan Sayın Servet Sarıkaya'ya yazarlar ve kendi adımıza teşekkürü bir borç biliriz.

Özcan DEMİREL, Serkan DİNÇER

Baş Editörler

İÇİNDEKİLER

Özcan Demirel, Serkan Dinçer	
Önsöz	ii

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM ALANI (Alan Editörü: Kıymet Selvi)

Hasan Hüseyin Şahan, Aysemin Duran	
Eğitimde program geliştirme dersinin öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarına ve programa ilişkin algılarına etkisi	01
Ahmet Çopur, Muammer Demirel	
Suriyeli mültecilerin yükseköğrenim sorunu: Göç süreci ve sonrası	13
Ayşe Rabia Başaran, Seda Baysal	
Öğretmen adaylarının ideal bir öğretmen hakkındaki görüşleri	29
Melis Yeşilpınar Uyar	
Bütünleştirilmiş program çalışmalarına yönelik yurtdışı eğilimlerin belirlenmesi	45
Melek Çakmak, Halime Şenay Şen, Türkan Aksu	
Akademisyenlerin öğretim yaklaşımları konusunda nitel bir araştırma: Akademisyen ve öğretmen adaylarının görüşleri	65
Belma Arslan Turan, Melek Demirel	
Probleme dayalı öğrenmenin başarıya ve öz-düzenleyici öğrenme becerilerine etkisi	81
Veli Batdı	
Web-tabanlı öğretim ve akademik başarı: Meta-analitik ve tematik bir karşılaştırma	107
Esra Eret Orhan, Ahmet Ok	
Öğretmen adaylarının öğretmenlik becerilerinin karşılaştırılması	129
Esra Eret Orhan	
Öğretmen adaylarının öğretmen eğitimi üzerine önerileri	143
A. Selcen Arslangilay, M. Çağatay Özdemir	
Küreselleşme sürecinde inovasyonun önemi ve yükseköğretim kurumlarına düşen görevler	155
İsa Korkmaz	
Yeni okul sistemi (4+4+4) uygulamalarının yansımaları	163
Bilal Duman, Dinçer Kayalı	
Teknopedagojik öğretim yaklaşımının tasarım odaklı düşünme becerilerine etkisi	175
Nurhak Cem Dedeşali, Asuman Seda Saracaloğlu	
Çoklu ortam uygulamalarının altıncı sınıf dinleme becerisinin gelişimine etkisi	185

Hülya Yıldızlı, Ahmet Saban, Muhammet Baştuğ Öğretmenlerin öğrenme-öğretme anlayışları, öğretim motivasyonları ve öğrenci başarısı üzerine yapısal eşitlik modellemesi	209
Mustafa Durmuşçelebi, Murat Deliktaş Meslek liselerinde yaşanan sorunlar ve öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile ilişkisi – Kayseri ili örneği.....	225
Mustafa Durmuşçelebi, Yeliz Abbak Lise öğretmenlerinin yapılandırmacı öğrenme kuramını uygulama düzeyleri - Kayseri ili örneği	241

FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ALANI
(Alan Editörü: Orhan Karamustafaoğlu)

Pınar Köseoğlu, Gamze Mercan Üniversite öğrencilerinin “hava ve hava kirliliği” kavramlarına ilişkin metaforik algıları	259
Şahin İdin, İsmail Dönmez Fen bilimleri öğretmenlerinin Fatih Projesi'nin içeriğine yönelik görüşleri	269
Filiz Gülhan, Fatma Şahin Fen-teknoloji-mühendislik-matematik entegrasyonunun (STEM) 5. sınıf öğrencilerinin kavramsal anlamalarına ve mesleklerle ilgili görüşlerine etkisi	283
Sevilay Karamustafaoğlu, Miyase Tutar 6. Sınıf Dünya'mız, Ay ve Yaşam Kaynağımız Güneş Ünitesi'ne yönelik bir başarı testi geliştirme	303
Ümmü Gülsüm Durukan, Elif Arıkurt, Çiğdem Şahin Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin, fen Bilgisi ve sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının Güneş Sistemi'ne dair görüşleri	321
Mustafa Şahin Bülbül Engelsiz laboratuvar ve bilim müzelerine doğru	341
Ramazan Demirel Ortaokul ve lise öğrencilerinin okula ait kavramlara yönelik metaforik algıları: İlçe örneği	349
Şebnem Kandil İngeç, Kamile Tekfidan Fizik öğretmen adaylarına göre fizik eğitiminde ve kavram yanlışlarında bilim tarihinden nasıl yararlanır?	381
Merve Cengiz, Feral Bekiroğlu Öğrencilerin lise fizik dersi için ölçme ve değerlendirme görüşleri ve tercihleri	403
Mustafa Zafer Balbağ, Nur Leman Balbağ Öğretmen adaylarının fen ve teknoloji okuryazarlığına ilişkin özyeterlik algıları ile bilgi okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi	429

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ALANI
(Alan Editörü: Mehmet Toran)

Dila Nur Yazıcı, Ayşenur Nazik Kumbasar, Berrin Akman Ailelerin gözünden okul öncesinden ilkokula geçişte yaşanan güçlükler ve çözüm önerileri	447
Cansu Tutkun, Fatma Tezel Şahin, Sabahat Işıktekiner Dört- beş yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi	459
Hilal Karkuş, Berrin Akman Okul öncesi dönem çocuklarının matematik kavram kazanımlarının incelenmesi	475
Devlet Alakoç Pirpir, Sema Soydan, Esra Angın Birinci sınıf öğrencilerinin okul olgunluk düzeylerini yordayıcı bazı değişkenler	489
Dilek Altun, Feyza Tantekin Erden, Catherine E. Snow Filizlenen okuryazarlık: Okul öncesi dönem ses ve yazı farkındalığı becerilerini besleyen ev-içi kaynakların incelenmesi	505
Adalet Kandır, Ali İbrahim Can Gözüm, Didem Türkoğlu T.C. MEB 2013 okul öncesi eğitim programının görsel sanat etkinlikleri yönünden değerlendirilmesi	531
Onur Köksal, Ayşen Tükel Okul öncesi değerler eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi.....	547
Rabia Özen Uyar, Ümmühan Ormancı Türkiye'de okul öncesi dönem fen eğitimi araştırmalarında güncel eğilimler: Bir tematik analiz çalışması	559
Hasan Dilek T.C. MEB 2013 okul öncesi eğitim programı ile 2006 programının karşılaştırılması	585

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK ALANI
(Alan Editörü: Kemal Öztemel)

Mehmet Bilgin Ergenlerin beş faktör kişilik özelliği ile bilişsel esneklik arasındaki ilişkinin incelenmesi	605
Zeynep Karataş, Kıvanç Uzun Üniversite öğrencilerinin genel öz-yetkinliğinin yordayıcısı olarak endişenin sonuçları ve kontrol odağı.....	615
Meryem Vural Batık, Melek Kalkan Öğretmen adaylarının problemli internet kullanımlarının incelenmesi.....	627

Gökay Keldal, Filiz Bilge	
Psikolojik danışma ve rehberlik alanında karma yöntemli araştırmalar: Bir içerik analizi çalışması... 643	
Seval Apaydın, Sakine Gülfem Çakır	
Okul yöneticilerinin PDR hizmetlerinin gerekliliği ve etkililiğine ilişkin algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi 655	
Hasan Bacanlı, Aysun Akgül, İlker Akgül	
İlkokul öğrencileri için değer bilinçlendirmeye dayalı değer özneleştirme etkinlikleri 669	
Funda Barutçu Yıldırım, Selin Onaylı	
Tez sürecinde karşılaşılan zorluklar 677	
Hasan Bacanlı, Aysun Akgül, İlker Akgül	
İlkokul öğrencileri için değer bilinçlendirmeye dayalı değer sorgulama etkinlikleri 691	
Kemal Özcan, Sena Sengir	
İnternet bağımlılığı ve kişisel değerler arasındaki ilişkinin incelenmesi..... 699	
Fikret Gülaçtı	
Kredi yurtlardaki öğrencilerin ruhsal belirti düzeylerinin yordayıcıları..... 709	

EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ALANI (Alan Editörü: Ahmet Aypay)

Bahri Aydın, Hayrettin Tükel	
Okul müdürlerinin kişilik özellikleri ve örgütsel sessizlik ilişkisi 721	
Esef Hakan Toytok	
Eğitimde yeni bir sistem: Otopoyiyez yaklaşımı..... 739	
Gülnur Ak Küçükçayır, Sadegül Akbaba Altun	
Yönetimsel sorunların ipucu yıldırma ve öğretmenlerin yıldırma yaşantıları 751	
K. Funda Nayir	
Pedagojik formasyon öğrencilerinin Türk Eğitim Sistemi'nde yaşanan sorunlara ilişkin farkındalıklarının incelenmesi 775	
K. Funda Nayir, Oya P. Taneri, Mehmet M. Akgündüz	
Kapalı kapılar ardında: Öğretmen adaylarına göre öğretmenler odası..... 791	
Yüksel Gündüz	
Öğretmenlerin denetimlere ilişkin görüşleri: Müfettişler mi? Okul müdürleri mi?..... 809	
Türkay Nuri Tok, Özlem Karaoğlan	
Yöneticilerin görevlendirilmesinin müdürlerin yönetsel tutumlarına yansımaları 823	

Murat Önk, Necati Cemalođlu

İlköğretim kurumu yöneticilerin liderlik tarzları ile çatışmayı yönetme stratejileri arasındaki ilişki Ankara ili örneği 839

Yasemin Torun, Derya Okumuş

Akademisyenlerin algıladıkları kurumsal imaj ile iş performansı arasındaki ilişkide örgütsel sinizmin düzenleyici rolü 873

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ALANI

(Alan Editörü: Mehmet Turan)

Davut Köğce

Sınıf öğretmenlerinin matematik derslerinde proje görevi verme amaçları ve proje görevi verirken dikkate aldıkları faktörler..... 893

Gökhan Özmen, Lütfi Üredi

Öğretmen adaylarının öğrenim gördüğü ortamları yapılandırmacı öğrenme ortamı açısından değerlendirilmelerine ilişkin bir araştırma..... 909

Nur Leman Balbağ, Ömür Gürdoğın Bayır

Etkili vatandaşlık ve çatışma çözme becerisi..... 925

Zafer Çakmak, Cengiz Taşkıran, Birol Bulut

4. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan becerilerin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri..... 945

Fehmi Demir, Feridun Merte

Hayat bilgisi programındaki değerlerin kazandırılma düzeyi 953

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ ALANI

(Alan Editörü: Ali Osman Alakuş)

Yahya Hiçyılmaz, Çağatay İnam Karahan

Görsel sanatlar öğretmen ve öğretmen adaylarının öğretim teknolojilerine yönelik görüşleri 967

Oğuz Dilmaç, Ebru Amil Tülüce

Görsel sanatlar öğretmeni yetiştirmede proje tabanlı öğrenmenin rolü..... 979

Handan Bülbül

Görsel sanatlar eğitiminde alternatif bir öğretim ortamı olarak Second Life 1003

Selahattin Yılmaz, Altay Eren

Görsel sanatlar öğretmen inançları: Beklentiler ve ilgili programlarla bağlantılar 1017

TÜRKÇE EĞİTİMİ ALANI
(Alan Editörü: Murat Özbay)

Derya Yıldız, Dilek Ceran	
Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı sınavlarda yaptıkları dil yanışları	1057
Murat řengül	
Türkçe öğretmenlerinin öğrenen özerkliğini desteklemeye ilişkin görüşleri	1073
Firdevs Güneş	
Türkçe öğretiminde beceri uyumsuzluğu	1087

MATEMATİK EĞİTİMİ ALANI
(Alan Editörü: Adnan Baki)

Kazım Çağlar şengün, Tolga Kabaca	
Dinamik geometri ortamında üçgen inşa sürecinde akıl yürütme çabaları	1099
Çağlar Naci Hıdıroğlu, Yeliz Özkan Hıdıroğlu	
Modelleme yaklaşımlarına bütüncül bir bakış ve yeni bir öğrenme modeli önerisi: HTTM modeli ve kuramsal temeli	1109
Yılmaz Mutlu, Levent Akgün	
Matematik öğrenme güçlüğü ve eğitsel nörobilim	1143

BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ALANI
(Alan Editörü: Turgay Alakurt)

Fatma Kübra Çelen, Süleyman Sadi Seferoğlu	
İnternet ortamında öğrencilerin bilgi arama biçimleri: Stratejiler, tarzlar, tutumlar, gözlemler ve sorunlarla ilgili bir değerlendirme	1157
Celal Karaca	
Öğretim teknolojilerinde güncel bir yaklaşım: Ters yüz öğrenme	1171
Turgay Alakurt, Mehmet Kahraman, S. Güzin Mazman Akar	
Öğrenmede bulut bilişim ve eğitsel Google uygulamaları	1183

ALAN EĞİTİMİ ALANI

(Alan Editörleri: İbrahim Halil Diken, Hülya Kelecioğlu, Aydan Ersöz, Mehmet Güçlü)

Hüseyin Aslan, Ümit Doğan

Özel eğitim öğretmenlerinin motivasyonunda okul müdürlerinin yaklaşım şekilleri 1199

Damla Aslan

Özel yetenekli öğrencilerin müdür kavramına ilişkin metaforik algıları..... 1207

Adnan Erkuş

Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarındaki sorunlar ile yazım ve değerlendirilmesi 1221

Güliden Taner, Gölge Seferoğlu

Veri toplama araçlarının çevirisinde niteliğin artırılması: Bir aktarım örneği 1235

Ahmet Başal

Dijital projesi: İngilizce öğretmenlerinin dijital ders materyali geliştirme algıları 1247

Tilda Saydı

Yabancı dil eğitim-öğretimi: Etik yoluyla nitelik artırma 1261

İsmail Doğan

Göç ve eğitim: Suriyeli sığınmacılar örneği 1291

Cemal Tosun, Hasan Sözen

Din eğitiminde din ve hayat ilişkilendirmesi yaklaşımı: Korelatif din öğretimi 1307

Hüseyin Köksal, Ayşegül Çolak

İlkokul öğrencilerinin tarih konularında taraf olma yönelimleri 1317

Ahmet Yıldırım, Irmak Hürmeriç Altunsöz

Spor yapan üniversite öğrencilerinin fiziksel aktivite seviyelerinin belirlenmesi..... 1327

Mehmet Akif Sözer, Eyüp Bozkurt

4. Sınıf sosyal bilgiler dersi programında yer alan değerlerin öğretiminde öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntem ve teknikler üzerine bir çalışma 1335

Eğitim Programları ve Öğretim

Alan Editörü: Kıymet SELVİ

45. BÖLÜM

KREDİ YURLARDAKİ ÖĞRENCİLERİN RUHSAL BELİRTİ DÜZEYLERİNİN YORDAYICILARI

Fikret GÜLAÇTI

- Giriş
- Yöntem
- Bulgular
- Tartışma, Sonuç ve Öneriler
- Kaynakça

DOI: <http://dx.doi.org/10.14527/9786053183563.045>

Giriş

Üniversite öğrencileri açısından barınma için seçilen yer konusunda öğrencilerin rahat edebilecekleri, okullarına yakınlığı ve ulaşım kolaylığı önem verilen hususlardır. Üniversite öğrencileri barınmak için seçtikleri yerlerde kendilerini güvenli hissetme, rahat ders çalışma gibi durumları göz önünde bulundurmaktadırlar. Öğrencinin barındığı yerde problem yaşamamasının, onun akademik başarısını olumlu yönde etkilemesi beklenir. Türkiye’de öğrencilerin barınma sorununa yardımcı olmak için Yükseköğretim Kurumu Yurt Müdürlüğü’ne bağlı olarak 20 bölge müdürlüğü idaresinde hizmet sunulmaktadır (Url-1). Yükseköğrenim Kredi Yurtlar Kurumu’nda barınan öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından çalışma konusu olduğu bazı araştırmalar vardır. Aslan ve Karaküçük (1997), Baş (1986), Demirbilek (2012), Filiz ve Çemrek (2007), Filiz ve Demir (2004), Öksüz (2012), Özmaden (1997), Şahinöz, Şahinöz, Çetinkaya, Aykut ve Öztürk (1999), Tekin, Yıldız, Akyüz ve Uğur (2008), tarafından yapılan araştırmalar bulunmaktadır ancak bu araştırmalarda yurt öğrencilerinin ruhsal belirti düzeyleri değişkeni ile ilgili bir araştırma bulunmamaktadır.

Sağlık; bedensel, sosyal ve ruhsal iyilik hali olarak tanımlanmaktadır (Declaration of Alma Ata). Akıl ve ruh sağlığı ise, günlük streslerle baş edebilme, hayatın çeşitli yönlerine karşın iyi hissedebilme, sosyal uyum, iş verimi ve yaşam kalitesini de içermektedir. Ruh sağlığı, toplumun sosyo-kültürel, ekonomik yönleri ve genel sorunlarıyla bağlantılıdır (Öztürk, 1989:485-492). Psikopatolojik belirti gösterme düzeyi yaşama sağlıklı uyum sağlama süreciyle ilişkilidir ve aynı zamanda akademik başarıyı da etkilemektedir (Cole ve Sapp, 1988:357).

Kişinin yaşamındaki stresli yaşam olayları psikolojik ve psikiyatrik sağlıksızlıkla ilişkilidir. Bireyin davranışsal durumu ya da kişilik özellikleri ve stresli yaşam olayları arasındaki etkileşim bireyin sağlık sorunlarının kaynağını oluşturmaktadır (Jones ve Page, 1986:371). Bu nedenle, Kredi Yurtlar Kurumu’nda barınan üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeylerine ilişkin araştırmaların gerçekleştirilmesinin önemli olacağı düşünülmektedir. Bu konuda SCL-90-R ölçeği, kendini değerlendirme türü bir psikolojik belirti tarama aracı olup son şekli Derogatis ve Cleary (1977), tarafından getirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde dört amaç belirtilmiştir. Bu amaçlar aşağıda verilmiştir:

- Görünüşte “normal” kişilerdeki belirti düzeyini bulma,
- Belirti düzeylerindeki değişimleri değerlendirme,
- Klinik yorumlamalara yardımcı olma,
- Psikiyatrik hastaları belirlenen tanı gruplarına yerleştirmede kolaylık sağlama.

Tüm ruhsal belirtileri taramak için hazırlanan ölçeğin çoğunlukla stresin neden olduğu olumsuz tepkilerin düzeyini belirlemek amacı ile büyük çaptaki “normal” örneklemelere uygulandığı gözlenmektedir. Ülkemizde son yıllarda Belirti Tarama Ölçeğinin alanyazında birçok çalışmada kullanıldığı gözlenmektedir (Akdoğan ve Ceyhan, 2014; Arslan, Nazik, Gürdil, Tezel, Arabacı ve Şahin, 2012; Aydın, 2005; Dağ, 1991; Deniz, Avşaroğlu ve Hamarta, 2004; Koç, Çolak ve Düşünceli, 2013; Tamam, Saygılı ve Ünal, 2003; Yıldırım, Hachasanoğlu, Türktaş ve Karakurt, 2011).

Araştırma değişkeni olan öznel iyi olma, duygusal ve bilişsel olmak üzere iki bileşene sahiptir. Diener ve Emmons’a (1984) göre duygusal bileşenler olumlu ve olumsuz duygulanımdan oluşmaktadır. Andrews ve Withey (1976), Diener ve Suh (1997), Diener ve Larsen (1993), Gülaçtı (2010), Gülaçtı (2014), Pavot, Diener, Colvin ve Sandvik (1991), Schimmack, Radhakrishnan, Oishi, Dzokoto ve Ahadi, (2002), Yiğit’e (2013) göre bilişsel bileşeni ise bireyin yaşam doyumudur. Andrews ve Robinson’a (1991:62) göre öznel iyi oluştaki bilişsel öge gerçekçi veya entellektüel yönü temsil etmekte, duygusal öge ise olumlu ve olumsuz duygulanım olarak iki kısımda ele alınmaktadır. Olumlu duygulanım, neşe, ilgi, heyecan, güven, uyanıklık (alertness) gibi duyguları yansıtmaktadır. Olumsuz duygulanım ise korku, öfke, üzüntü, suçluluk, nefret gibi olumsuz duyguları içeren doyumsuzluk ve öznel stresi tanımlamaktadır (Ben-Zur, 2003:68).

Öznel iyi oluş bireyin kendi yaşamını ne şekilde değerlendirdiği ile yakından ilişkilidir. Mutluluğa ulaşabilmede, bireyin amaçlarıyla, bu amaçlara hangi düzeyde ulaşabildiği konusundaki fikirleri arasındaki uyum ya da uyumsuzluğun belirleyici rol oynadığı ileri sürülmektedir (Rask, Astedt-Kurki ve Laippala, 2002:255). Bu bilgiler ışığında öznel iyi olmanın yüksek olmasına bağlı olarak ruhsal belirti düzeylerinin de düşük olması beklenmektedir. Araştırmalarda genellikle öznel iyi olma ve öznel iyi oluş olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada da aynı şekilde kullanılmıştır. Yine araştırmanın bir boyutu olan özgecilik, bir başkasının yararına yönelik, bencil olmayan ilgi olarak tanımlanabilir (Bernstein, Roy, Srull ve Wickens, 1991; Gülaçtı, 2015). Eisenberg'e (1992:3-4) göre özgecilik, olumlu sosyal davranış, başkasının yararı için yapılan kasıtlı ve gönüllü davranıştır. Özgecilik; yardım etme, sorumluluk üstlenme, bağışta bulunma gibi birçok olumlu sosyal davranışı kapsamaktadır. Bununla birlikte her olumlu sosyal davranış özgeci davranış olarak kabul edilemez. Karşılık beklenilerek yapılan yardım, kar amacı güdülerek yapılan işbirliği birer olumlu sosyal davranış olmalarına rağmen özgeci davranış değildirler (Akbaba, 1994). Kaygı genellikle gelecekle ilgili insanı üzen ve sıkı bir bekleme hali olarak tanımlanır. Güvensizlik duygusu ile karışık bir heyecan durumudur (Öncül, 2000:676). Kaygı dış dünyadan kaynaklanan bir tehlike ihtimali ya da kişi tarafından tehlikeli olarak algılanıp yorumlanan herhangi bir durum karşısında yaşanan bir duygudur. Kişi kendisini bir alarm durumunda ve sanki bir şey olacakmış gibi hisseder, tedirginlik duyar (Gürün, 1991:84; Nar, 2005). Titreme, terleme, çarpıntı ve yüksek nabız gibi fiziksel semptomlarla seyreden bir tabloya işaret etmektedir (Beck ve Emery, 2006:72). Yüksek düzeyde kaygıya sahip olan kişiler fizyolojik (kasların gergin olması, sinir sistemi bozuklukları) ve psikolojik (tedirgin bekleyiş hali, dikkat toplamada zorluk) belirtiler geliştirirler. Kaygının sürekliliği ve şiddeti arttığı zaman kaygı insanların karşısına sorun olarak çıkar (Cüceloğlu, 1997:290-293).

Üniversite eğitimi, öğrencileri sadece meslek sahibi yapmayı değil, kendisinden, üstlendiği rol ve uğraşından, çevresiyle olan ilişkilerinden memnun, yaşamdan zevk alabilen, düşünce üretebilen, misyon sahibi, verimli ve sağlıklı gençler yetiştirmeyi amaçlar (Tanrıverdi ve Ekinci, 2007). Ruh sağlığı yerinde olmayan bireylerle yapılan eğitim hedefine ulaşamayacak ve yetersiz eğitim alan meslek üyelerinin toplumda etkin olması da zorlaşacaktır. Üniversite öğrencilerinin özellikle Yükseköğretim Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı yurtlarda barınan öğrencilerin ruhsal belirti düzeylerinin belirlenmesi ve bu düzeyin üzerinde etkisi olan değişkenlerin bulunması konusunda yapılacak araştırmaların özellikle kurumlarda verilecek hizmetin kalitesine, hizmetin çeşitliliğine ve dolayısıyla yükseköğrenim öğrencilerinin akademik ve ruh sağlığına katkısı olacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Çalışma grubunu Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na ait yurtlarda kalan öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin 119'u kadın (% 69.60), 52'si erkektir (% 30.40). Bu çalışma Yükseköğretim Kredi Yurtlar Kurumu'nda yapılan seminerler sırasında gönüllü öğrencilere kurum yönetiminin izni alınarak yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Belirti Tarama Listesi (Symptom Check List-90-R) (SCL-90-R)

Kendini değerlendirme türü bir psikiyatrik tarama aracı olup son şekli Derogatis (Derogatis ve Clearly 1977) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek psikiyatrik belirti ve yakınmaları içeren 90 maddesiyle 9 ayrı belirti boyutunda değerlendirme yapmak üzere yapılandırılmıştır. SCL-90-R'nin Türkçe formunun geçerliliği ve güvenilirliği yapılmış olup Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .63 ile .83 arasında değiştiği bulunmuştur (Dağ, 1991; Kılıç, 1987; Tufan, 1987).

Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖ)

Tuzgöl Dost (2004) tarafından geliştirilen Öznel İyi Oluş Ölçeği 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin amacı, bireylerin yaşamları hakkındaki bilişsel değerlendirmeleri ile yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguların sıklığı ve yoğunluğunu belirleyerek öznel iyi oluş düzeylerini saptamaktır. Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı .93 olarak bulunmuştur (Tuzgöl Dost, 2004).

Özgecilik Ölçeği

London ve Bower (1968) tarafından bireylerin olumlu sosyal davranışlarından biri olan özgecilik düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Akbaba tarafından 1994 yılında yapılmıştır. Türkçeye uyarlanan ölçekte orijinalinde olduğu gibi 20 madde bulunmaktadır. Beş dereceli Likert tipi ölçekte, 1 en azı, 5 ise en fazlayı ifade etmektedir. İşaretlenen dereceler toplanarak toplam puan elde edilir. Bir kişi en fazla 100.00, en düşük 20.00 puan almaktadır. Puanın yüksekliği özgecilik düzeyinin yüksek olduğunu, düşüklüğü ise aynı şekilde özgecilik düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir.

Spielberger'in Sürekli-Durumluk Kaygı Envanteri

Orijinal formu Spielberger vd. (1970) tarafından durumluk ve sürekli kaygı seviyelerini ayrı ayrı saptamak amacıyla geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Öner ve Le Compte (1974-1977) tarafından yapılmıştır. Bir öz değerlendirme türü olan ölçek, toplam 40 maddeden oluşan iki ayrı ölçekten oluşmaktadır. Bu çalışmada envanterin 20 maddelik "Sürekli Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişebilir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen verilerin analizi için öncelikli olarak verilerin çoklu regresyon analizi için uygun olup olmadığına bakılmıştır. Bu bağlamda "yordayıcı değişkenler arasında çoklu bağlantılık sorununun olmaması" koşulu için VIF ve Tolerans değerlerine bakılmıştır. Ayrıca elde edilen verilerin çoklu normallik ve doğrusallık koşulu açısından mod, medyan ve aritmetik ortalama değerleri ve saçılma grafikleri incelenmiş elde edilen sonuçlara göre veri setinin çoklu bağlantılılık problemi olmadığı, çoklu normallik ve doğrusallık koşullarını sağladığı (VIF değerleri 1.35 ile 4.40, tolerans değerleri .22 ile .73) Mertler ve Vannatta (2005) belirlenmiş olup: verilerin çoklu regresyon analizi için uygun olduğuna karar verilmiştir. Araştırmada R verilerinin anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmada bulgular, araştırmada yer alan değişkenlerin birbiriyle regresyon analizi bağlamında ele alınmıştır.

Tablo 1'de yordayıcı değişkenlerle yordanan değişkenlere ilişkin betimsel istatistiklere bakıldığında; SCL Genel ortalamasının 1.40 olduğu, öznel iyi olma puan ortalamasının 114.55, özgecilik ölçeği ortalama puanının 66.74 ve sürekli kaygı puan ortalamasının ise 46.67 olduğu görülmektedir. SCL alt boyutlarının puan ortalamalarının ise 1.20 ile 1.75 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 1.

Araştırmada Kullanılan Yordayıcı Değişkenler ve Yordanan Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler.

	Ortalama	Standart Sapma	En Düşük Değer	En Yüksek Değer
SCL genel	1.40	.59	.00	4.00
Öznel İyi Olma	114.55	26.54	46.00	230.00
Özgeçlilik	66.74	10.24	20.00	100.00
Sürekli Kaygı	46.67	8.09	20.00	80.00
Somatizasyon	1.36	.59	.00	4.00
Obsesiflik	1.75	.71	.00	4.00
Duyarlılık	1.62	.72	.00	4.00
Depresyon	1.61	.72	.00	4.00
Kaygı	1.33	.58	.00	4.00
Öfke	1.33	.63	.00	4.00
Fobik	1.20	.43	.00	4.00
Paranoid	1.45	.63	.00	4.00
Psikotik	1.23	.50	.00	4.00
Ek Sorunlar	1.51	.67	.00	4.00

Tablo 2’de yordayıcı değişkenlerle bağımlı (yordanan, ölçüt) değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan depresyon arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.80$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan somatizasyon arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.76$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan kaygı arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.75$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan duyarlılık arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.71$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan ek sorunlar arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.71$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan obsesif arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.70$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan paranoid arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.70$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan psikotik arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.66$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile sürekli kaygı arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.60$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan fobik arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin $r=.60$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile alt boyutu olan öfke arasında pozitif düzeyde bir ilişkinin $r=.50$ olduğu, genel ruhsal belirti düzeyi ile öznel iyi olma arasında pozitif düzeyde bir ilişkinin $r=.45$ olduğu, ancak değişkenler kontrol edildiğinde iki değişken arasında somatizasyon alt boyutu ile $r=.43$ ve öznel iyi olma ile arasında ise düşük ve negatif yönde $r=-.04$ ilişki olduğu görülmektedir. Diğer değişkenleri ise pozitif olmak kaydıyla $r=.04$ ile $r=.28$ arasında değişmektedir.

Tablo 2.
Araştırmada Kullanılan SCL Genel Ölçeği ile Değişkenler Arasındaki İlişkiler.

Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
1.SCL Genel	1																			
2.Cinsiyet	.09	1																		
3. Yaş	-.09	-.18*	1																	
4. K. Yer	.09	.07	.09	1																
5. Okul	-.04	-.04	.08	-.73**	1															
6. Sınıf	-.03	-.06	.49**	-.26**	.33**	1														
7. Örneği O	.45**	-.01	-.11	.04	-.04	-.09	1													
8.Özgeçilicilik	-.06	.06	-.02	.07	.02	-.06	-.42**	1												
9. Sürekli kaygı	.61**	.21**	-.11	.12	-.10	-.11	.62**	-.20**	1											
10.Somatizasyon	.76**	.22**	-.10	.07	-.05	.03	.38**	-.03	.49**	1										
11. Obsesif	.70**	.22**	-.07	-.04	.02	.00	.53**	-.09	.61**	.59**	1									
12. Duyarlılık	.71**	.10	-.15	-.06	.01	-.06	.51**	-.15	.60**	.51**	.63**	1								
13. Depresyon	.80**	.13	-.03	.04	-.02	-.02	.54**	-.12	.69**	.63**	.73**	.74**	1							
14. Kaygı	.75**	.08	-.08	.06	.01	-.07	.30**	-.09	.50**	.69**	.54**	.56**	.67**	1						
15. Öfke	.51**	-.05	.00	.03	-.01	.04	.31**	-.06	.35**	.34**	.38**	.44**	.46**	.45**	1					
16. Fobik	.59**	.08	.02	.06	-.03	.02	.31**	-.07	.41**	.46**	.47**	.51**	.55**	.49**	.24**	1				
17. Paranoid	.69**	.14	.03	.08	-.08	.02	.38**	-.11	.52**	.43**	.58**	.69**	.67**	.55**	.51**	.45**	1			
18. Psikotik	.67**	.01	-.13	.12	-.07	-.17*	.36**	.01	.45**	.49**	.46**	.58**	.63**	.60**	.41**	.42**	.52**	1		
19. Ek Sorunlar	.71**	.01	-.06	.11	-.09	-.05	.37**	-.04	.49**	.56**	.51**	.55**	.66**	.62**	.49**	.51**	.51**	.61**	1	

*p<.05, **p<.01

Cinsiyet, yaş, kalınan yer, okul, sınıf, öznel iyi oluş, özgecilik, sürekli kaygı değişkenlerine göre ruhsal belirtilerin genelini yordamasına ilişkin regresyon analizi sonuçları Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3.

SCL Genel Ölçeği İle Değişkenler Arasındaki Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	-1.27	.65	-	-1.97	.00	-	-
Cinsiyet	-.05	.08	-.04	-.60	.55	.09	-.04
Yaş	-.02	.03	-.07	-.92	.36	-.09	-.06
K. Yer	.13	.15	.08	.89	.38	.09	.00
Okul	.06	.13	.04	.48	.63	-.04	.03
Sınıf	.05	.04	.09	1.20	.23	-.03	.07
Öznel iyi O	.04	.02	.18	2.16	.03*	.45	.13
Özgecilik	.08	.04	.13	1.86	.07	-.06	.11
Sürekli kaygı	.04	.07	.53	6.43	.00*	.61	.39

R=.63, R²=.40 F₍₈₋₁₆₂₎=13.56, p=.00

Tablo 3 incelendiğinde öznel iyi olma ve sürekli kaygının ruhsal belirti düzeyinin genelini anlamlı olarak yordadığı, cinsiyetin, yaşın, kalınan yerin, okul türünün, sınıfın ve özgeciliğin ise ruhsal belirti düzeyinin genelini yordamadığı (p>.05) bulunmuştur. Öznel iyi olma, sürekli kaygı ve ruhsal belirti alt boyut değişkenleri ile birlikte, öğrencilerin genel ruhsal belirti düzeyleri ile yüksek düzeyde ve anlamlı ilişki vermektedir (R=.63; R²=.40; p<.01). Adı geçen değişkenler genel ruhsal belirti düzeyindeki varyansın yaklaşık % 63.00'ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin ruhsal belirti düzeyi üzerindeki görece önem sırası; sürekli kaygı, öznel iyi olma, özgecilik, sınıf, kalınan yer, yaş ve cinsiyet olmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları (Tablo 3) incelendiğinde ise, sürekli kaygı ve öznel iyi olma değişkenlerinin genel ruhsal belirti düzeyi üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada ilk olarak Yükseköğrenim Kredi Yurtlar Kurumu'nda barınan öğrencilerinin sırasıyla genel ruhsal belirti düzeyleri, öznel iyi olma, özgecilik, sürekli kaygı, somatizasyon, obsesiflik, duyarlılık, depresyon, kaygı, öfke, fobik, paranoid, psikotik ve ek sorunlara göre ilişki düzeylerine bakılmış ardından da genel ruhsal belirti düzeyinin öznel iyi olma, özgecilik, sürekli kaygı, yaş, kalınan yer, cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi değişkenleri tarafından ne kadar yordandığı incelenmiştir.

Tablo 2'de yordayıcı değişkenlerle genel ruhsal belirti düzeyi arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde, genel ruhsal belirti düzeyi ile sırasıyla depresyon, somatizasyon, kaygı, ek sorunlar, duyarlılık obsesif, paranoid, psikotik, sürekli kaygı, fobik, öfke, öznel iyi olma, arasında pozitif ve yüksek düzeyde bir ilişkinin r=.45 ile .80 arasında değişmektedir. Diğer değişkenler cinsiyet, yaş, kalınan yer, okul türü, sınıf, özgecilik arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ortaya çıkan bu bulgular içinde genel ruhsal belirti düzeylerinin alt boyutları ile olan anlamlı ilişkisi .50 ile .80 Dağ (1991) .31 ile .91 tarafından ölçeğin adaptasyon çalışması bulguları ile desteklemiştir. Dağ'ın (1991) yaptığı çalışmada genel ruhsal belirti ölçeğinin alt boyutları kendi aralarında .31 ile .76 arasında anlamlı ilişki gösterirken bu çalışma sonuçlarında .31 ile .61 arasında anlamlı ilişki bulunması da çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Yine çalışmadan elde edilen bulgular ele alındığında Yükseköğrenim Kredi Yurtları'nda barınan üniversite öğrencilerinin genel ruhsal belirti düzeylerinin genel puanının ortalaması 1.40, alt boyutlarının ise 1.20 ile 1.75 arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar öğrencilerin risk altında olmaya yakın olduklarını göstermektedir. Bu bulgular Gözüağca (2004), Konan (1997), Sever, Hotun

ve Sabuncu (1993), Terakye (1990), Uğurlu (2002), Yıldırım, Hacıhasanoğlu ve Karakurt'un (2008) yaptıkları çalışmalarda alınan sonuçları da bulgularımızı desteklemektedir. Ünsal, Karaca, Onan ve İşil'in (2010) yaptığı araştırma da ruhsal belirti düzeyi belirleme testinin kısa semptom envanteri şeklindeki formu kullanılmış ve ortaya çıkan bulgular bu araştırmanın bulgularını desteklememiştir.

Tablo 3 incelendiğinde ise, sürekli kaygı ve öznel iyi olma değişkenlerinin genel ruhsal belirti düzeyi üzerinde önemli ve anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Bu bulguyu destekleyen birebir bir araştırma bulunmamaktadır ancak Bozkurt'un (2004) 363 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada sürekli kaygı ortalaması 48.26 olarak bulunmuş bu araştırma da ise bu ortalama 46.67 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre sürekli kaygının ruhsal belirtilerin genelini anlamlı olarak yordadığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu anlamlı yordayıcılık anlamlı ilişki .60 ile ele alındığında beklenen olumlu yönü vermiştir. Genel ruhsal belirti düzeyi yüksek öğrencilerin aynı zamanda sürekli kaygılı oldukları ortaya çıkmıştır. Bazı insanlarda da belirli bir olay ve duruma bağlı olmayan genel ve devamlı kaygı hali vardır. Buna da sürekli kaygı denir. Bulunduğu durumdan memnun olmama, genel bir hoşnutsuzluk hali taşıma, huzursuzluk, her an başına kötü bir olay gelecekmiş gibi durma, kolaylıkla incinme ve karamsarlığa bürünme sürekli kaygı düzeyi yüksek bireylerin özelliklerindedir. Bireyin içinde bulunduğu durumla doğrudan bağdaşmayan, çevreden gelen tehlikelere bağlı olmayan, başkaları tarafından nedeni açıkça anlaşılabilen kaygılar sürekli kaygılardır (Öner ve Le Compte, 1985).

Yine çalışmada elde edilen bulgulara göre öznel iyi olmanın ruhsal belirtileri genelini anlamlı olarak yordadığı bilgisine ulaşılmıştır. Bu anlamlı yordayıcılık anlamlı ilişki .45 ile ele alındığında beklenen olumsuz yönü vermemiştir. Genel ruhsal belirti düzeyi yüksek kişilerin öznel iyi olma puanlarının düşük olması beklenmektedir. Ancak eğer ruhsal belirti düzeyi ile genel ruhsal belirti düzeylerinden alınması gereken puanlar ölçütündeki ortalamalara bakıldığında genel ruhsal belirti düzeyi ortalaması 1.40 (alınabilecek en düşük ve yüksek puan 0-4.00) öznel iyi olma puan ortalaması 114.55 (alınabilecek en düşük ve yüksek puan 46-230) alınan puan ortalamalarının genel ruhsal belirti düzeyinde risk grubuna yakın olduğu öznel iyi olma açısından da mutlu ve mutsuzluk olarak düşünülürse tam ortaya yakın olduğu görülmektedir. Bu bulgu Alver, Dilekmen ve Ada'nın (2010) yaptıkları çalışmada kendilerini mutlu algılayanlarda psikolojik belirtiler, mutsuz ve kısmen mutsuz algılayanlardan anlamlı derecede daha düşük bulunduğu bulgusuyla örtüşmemekte ve araştırma bulgusunu desteklememektedir. Yine Natvig, Albrektsen, ve Qvarnström'in (2003) yaptıkları çalışmada da algısal anlamda kendilerini mutsuz olarak betimleyen kişilerin stres düzeylerinin ve psikosomatik belirtilerinin daha yüksek olduğunu sonucunu bulmuşlardır bu sonuçta yine araştırma bulgularımızı desteklememektedir.

Araştırma sonuçları genel olarak ele alındığında manidar yordayıcılar olarak belirlenen öznel iyi olma ve sürekli kaygı açısından bakıldığında, sürekli kaygılı olmanın psikolojik belirtileri tetikleyeceği ve onun bir alt boyutu olan kaygı boyutunun da yükseleceğini dolayısı ile genel ruhsal belirti düzeyinde de önemli yükselmelere sebep olacağı ifade edilebilir. Öznel iyi olma mutluluk olarak ele alınırsa genel ruhsal belirti düzeyinin yükselmesi mutluluğun azalmasına sebep olabilir düşüncesi bu çalışmada yordayıcı olarak ortaya çıksa da birbirleri ile ters orantılı olması bu araştırmanın bulgusu olarak elde edilememiştir. Ancak Alver vd. (2010), Natvig vd. (2003) tarafından bu olumlu ilişki ortaya konmuştur. Yine kas hastaları ve şizofreni ve depresyon hastaları üzerinde yapılan çalışmalarda da ruhsal belirti düzeylerinin azalmasına bağlı olarak iyi oluş düzeylerinin arttığı bulunmuştur (Kovacs, Kovacs ve Pap, 2007; Möller Leimköhler ve Madger, 2011). Bütün bu saptamalar sonucu, üniversite öğrencilerinin ruhsal belirtilerinin azaltılması ve daha az ruhsal sorunlar yaşamaları için mutluluk düzeylerinin artırılabilmesi, kaygılarını azaltıcı faaliyetlerin yapılması noktasında gerekli profesyonel yardımlar sağlanmalıdır. Bu çalışmada Yükseköğrenim Kredi Yurtları'nda kalan üniversite öğrencilerinin ruhsal belirti düzeyleri ile sürekli kaygı, öznel iyi olma ve özgüven değişkenleri incelenmiştir. Ancak, konunun daha ayrıntılı görülebilmesi için bu çalışmada konu edilmeyen farklı değişkenler açısından da yeni araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Teşekkür ve Bilgilendirme

Bu çalışma 21-24 Nisan 2016 tarihinde yapılan 25. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Öne Çıkan Noktalar

- Sürekli kaygı ve öznel iyi olmanın ruhsal belirtilerin genelini anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir.
- Cinsiyetin, yaşın, kalınan yerin, okul türünün, sınıfın ve özgecilik düzeyinin ise ruhsal belirti düzeyinin genelini yordamadığı ($p>.05$) bulunmuştur.

Kaynakça

- Akbaba, S. (1994). *Grupla psikolojik danışmanın sosyal psikolojik bir kavram olan özgecilik üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akdoğan, R. ve Ceyhan, E. (2014). Adleryen grupla psikolojik danışmanın yetersizlik duygusu ve psikolojik belirtiler üzerindeki etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (42), 280-293.
- Alver, B. Dilekmen, M. ve Ada, Ş. (2010). Üniversite öğrencilerinin bazı öznel algılamalarına göre psikolojik belirtileri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (33), 13-23.
- Andrews, F. M. ve Withey, S. B. (1976). *Social indicators of well-being: The development and measurement of perceptual indicators*. New York: Plenum.
- Andrews, F. M. ve Robinson J.P. (1991). Measures of subjective well-being. J.P. Robinson, P.R. Shaver ve L.S. Wrigtman (Eds.), *Measures of personality and social psychological attitudes*. (ss.61-114) içinde. New York: Academic Pres.
- Arslan, S. Nazik, E. Gürdil, S. Tezel, A. Arabacı ve E. Şahin, Ö. (2012). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin ruhsal durumlarının değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 1 (2), 325-330.
- Aslan, S. ve Karaküçük, S. (1997). Devlet yurtlarında kalan bayan öğrencilerin rekreasyonel sorunları (Ankara ili örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimler Dergisi*, 2 (3), 51-71.
- Aydın, S. (2005). Birinci basamakta psikiyatrik değerlendirme ölçeklerinin kullanımı. *Türk Aile Hekimleri Dergisi*. 9 (1), 26-31.
- Baş, M. (1986). Yükseköğrenim kredi ve yurtlar kurumu genel müdürlüğüne bağlı Ankara cumhuriyet ve nene hatun yurtlarında kalan öğrencilerle yapılan grupla psikolojik danışma uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 1-9.
- Beck, A. T. ve Emery, G. (2005). *Anksiyete bozuklukları ve fobiler bilişsel bir bakış açısı*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Ben-Zur, H. (2003). Happy adolescents: the link between subjective well-being, internal resources, and parental factors. *Journal of Youth and Adolescence*, 32 (2), 67-79.
- Bernstein, D. A. Roy, E. J. Srull, T. K. ve Wickens, C. D. (1991). *Psychology*. USA: Houghton Mifflin Company.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29 (133), 52-59.
- Cole, T. Sapp, G.L. (1988). Stress, locus of control and achievement of high school seniors. *Psychology Reports*, 63 (2), 355-359.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve davranışı* (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Dağ, İ. (1991). Belirti Tarama Listesi'nin (SCL-90-R) üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2 (1), 5-12.
- Declaration of Alma Ata. http://www.who.int/publications/almaata_declaration_en.pdf adresinden 04.01.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Demirbilek, M. (2012). Yurtlarda kalan öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri, arkadaşlık ilişkileriyle bağlantılı sorunları ve çözümüne yönelik bir model denemesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1 (3), 1-24.
- Deniz, M. E., Avşaroğlu, S. ve Hamarta, E. (2004). Psikolojik danışmanlık servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeyleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı* (ss.06-09) içinde.
- Derogatis L.R. ve Cleary P.A. (1977). Confirmation of the dimensional structure of the SCL-90: a study in construct validation. *Journal of Clinical Psychology*, 33 (4), 981-989.
- Diener, E. ve Emmons, R.A. (1984). The independence of positive and negative affects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47 (5), 1105-1117.
- Diener, E. ve Larsen, R. J. (1993). The experience of emotional well-being. I. M. Lewis, J. M. Haviland (Eds.), *Handbook of emotions*. (ss.325-337) içinde. New York: Guilford.
- Diener, E. ve Suh, E. (1997). Measuring quality of life: economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40 (1-2), 189-216.
- Eisenberg, N. (1992). *The caring child*. USA: Harvard University Press.
- Filiz, Z. ve Çemrek, F. (2007). Üniversite öğrencilerinin barınma sorunlarının uygunluk analizi ile incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 207-224.
- Filiz, K. ve Demir, M. (2004). Beden eğitimi ve spor yüksek okulunda okuyan öğrencilerin, barınma ve beslenme durumlarının araştırılması. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5 (2), 225-234.
- Gözüağca, D. (2004). *Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal sorunlara sahip olma durumları ve problem alanlarının saptanması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 3844-3849.
- Gülaçtı, F. (2014). Investigating university students' predictors of psychological well-being. *International Journal of Academic Research*, 6 (1), 318-324.
- Gülaçtı, F. (2015). Investigation and Procedure according to some variables and attitudes toward teaching. *Educational Research and Reviews*, 10 (10), 1369-1376.
- Gürün, O. A. (1991). *Psikoloji sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Jones, C. ve Page, S. (1986). Assertiveness and anxiety as personality variables in stress-related headache. *Headache*, 26, 369-374.
- Kılıç, M. (1987). *Değişik psikolojik arazlara sahip olan ve olmayan öğrencilerin sorunları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, M. Çolak, S. ve Düşünceli, B. (2013). Anksiyete, duygudurum ve psikotik belirtilerin lisans eğitimi sürecindeki gidişi. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14 (3), 260-266.
- Konan, M. (1997). *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde lisans öğrenimi gören öğrencilerin ruhsal durumları ve ruhsal durumlarıyla gelecek beklentisi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kovacs, Z. Kovacs, F. ve Pap A. (2007). Sphincter of oddi dysfunction: does psychosocial distress play a role?. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 14, 138-144.
- Mertler, C. A. ve Vannatta, R. A. (2005). *Advanced and multivariate statistical methods*. Los Angeles: Pyrczak Publishing.

- Möller Leimkühler, A. M. ve Madger, F. (2011). Personality factors and mental health outcome in caregivers of first hospitalized schizophrenic and depressed patients: 2-year follow-up results. *European Archives of Psychiatry & Clinical Neuroscience*, 261, 165–172.
- Nar, E. (2005). *Beni anlayın* (3. Baskı). İstanbul: Babiali Kültür Yayıncılığı.
- Natvig, G. K. Albrektsen, G. ve Qvarnstrøm, U. (2003). Associations between psychosocial factors and happiness among school adolescents. *International Journal of Nursing Practice*, 9, 166–175.
- Öksüz, E. (2012). *Yükseköğrenim kredi ve yurtlar kurumu ile özel yurtlarda ikamet eden öğrencilerin boş zaman faaliyetlerinin değerlendirilmesi (Balıkesir İli Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Öncül, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Öner, N. ve Le Compte, A. (1985). *Sürekli durumluk / sürekli kaygı envanteri el kitabı* (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özmaden, M. (1997). *Yükseköğrenim kredi ve yurtlar kurumunda ikamet eden öğrencilerin boş zaman faaliyetlerini değerlendirme sorunları üzerine bir araştırma (Çanakkale ili örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, O. (1989). *Ruh sağlığı ve bozuklukları* (2. Basım). İstanbul: Evrim Yayınları.
- Pavot, W. G. Diener, E. Colvin, C. R. ve Sandvik, E. (1991). Further validation of the satisfaction with life scale: evidence for the cross-method convergence of wellbeing measures. *Journal of Personality Assessment*, 57 (1), 149-161.
- Rask, K. Astedt-kurki, P. ve Laippala, P. (2002). Adolescent subjective well-being and realized values. *Journal of Advanced Nursing*, 38 (3), 254–263.
- Schimmack, U. Radhakrishnan, P. Oishi, S. Dzokoto V. ve Ahadi, S. (2002). Culture, personality and subjective well-being: integrating process models of life satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82 (4), 582-593.
- Sever, A.D. Hotun, N. ve Sabuncu, H.H. (1993). İstanbul üniversitesi florance nightingale hemşirelik yüksekokulu ve sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin benlik saygıları ve ruhsal durumlarının araştırılması. *Hemşirelik Bülteni*, 7 (28), 95-100.
- Şahinöz, T. Şahinöz, S. Çetinkaya, F. Aykut, M. ve Öztürk, Y. (1999). Yurtta kalan üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları. *Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8 (1-2), 16-23.
- Tamam, Lut. Saygılı, M. ve Ünal, M. (2003). Obsesif kompulsif bozukluğu olan hastalarda diğer anksiyete bozukluklarının komorbiditesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 69-80.
- Tanrıverdi, D. ve Ekinci, M. (2007). Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal sorunlara sahip olma durumları ve problem alanlarının saptanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10 (4), 42-51.
- Tekin, M. Yıldız, M. Akyüz, M. ve Uğur, O. A. (2008). Karaman yükseköğrenim kredi ve yurtlar kurumunda kalan üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım ve beklentilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 121-135.
- Terakye, G. (1990). Hacettepe üniversitesi hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde ruhsal durum değerlendirilmesi. *Hemşirelik Bülteni*, 4 (15), 71-81.
- Tufan, B. (1987). *Türkiye'ye dönen ikinci kuşak göçmen işçi çocuklarının psiko-sosyal durumları*. Ankara: DPT Sosyal Planlama Bşk Planlama Dairesi Yayınları
- Tuzgöl Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uğurlu, N. (2002). *Hemşirelerde kontrol odağı inancı ile stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik belirti gösterme durumları arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

- Url-1. <http://eyurtkur.kyk.gov.tr/tr/2014-Yili-Performans-Programi> adresinden 04.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Ünsal Barlas, G. Karaca, S. Onan, N. ve Işıl, Ö. (2010). Üniversite sınavına hazırlanan bir grup öğrencinin kendilik algıları ve ruhsal belirtileri arasındaki ilişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1 (1), 18-24.
- Yıldırım, A. Hacıhasanoğlu R. ve Karakurt, P. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal durumlarının ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11 (2), 1-8.
- Yıldırım, A. Hacıhasanoğlu R. Türkleş, S. ve Karakurt, P. (2011). Polis meslek yüksekokulu öğrencilerinin stresle başa çıkma düzeyleri ve ruhsal durumları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10 (3), 293-302.
- Yiğit, R. (2013). Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 12 (2), 550-560.